

УДК 930:070:325.15(=161.2)(73)341.223.2(292.471-074.(470+571))
DOI: 10.24919/2312-2595.13/55.283184

Оксана МАЗУР

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України,
Черкаський національний університет імені Богдана
Хмельницького, бульвар Шевченка, 81, м. Черкаси, Україна,
індекс 18031 (ksuha8875@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6867-6750>

Денис ХОМЕНКО

аспірант, викладач кафедри історії України, Черкаський
національний університет імені Богдана Хмельницького, бульвар
Шевченка, 81, м. Черкаси, Україна, індекс 18031
(khomenko.denys2320@vu.cdu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3369-9239>

Бібліографічний опис статті: Мазур, О., & Хоменко, Д. (2023).
Окупація Криму Росією за матеріалами газети «Свобода» (березень-
квітень 2014 р.). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць*
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана
Франка. Серія Історія, 194–208.
doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283184>.

**ОКУПАЦІЯ КРИМУ РОСІЄЮ ЗА МАТЕРІАЛАМИ
ГАЗЕТИ «СВОБОДА»
(березень-квітень 2014 р.)***

Анотація. Метою статті є з'ясування особливостей

© Оксана Мазур, Денис Хоменко, 2023

*Статтю підготовлено згідно з держбюджетною темою «Протидія історичній політиці країни-агресора РФ у процесі деокупації українських територій» (номер державної реєстрації 0123U101598)

презентації новітньої російської агресії проти України, зокрема анексії Автономної республіки Крим та Севастополя, на шпальтах українськомовного американського видання «Свобода». **Методологія** дослідження побудована на використанні методів історичної ретроспекції, аналізу та синтезу, опису, контент-аналізу. **Наукова новизна.** Заглиблюючись у дискурсивну природу ЗМІ, це дослідження прагне пролити світло на побудову та поширення наративів щодо осмислення означеної події. Завдяки аналізу мовних стратегій, риторичних прийомів, використаних у «Свободі», зроблений внесок у ширший дискурс медіа-репрезентації та історіографії «кримського питання». Дослідження зосереджено на аналізі матеріалів, опублікованих у газеті «Свобода» протягом березня та квітня 2014 р. Звуження сфери охоплення уможливує детально дослідити, як конкретне ЗМІ відображає окупацію Криму. Такий підхід забезпечує мікрорівневий аналіз репрезентації ЗМІ. **Висновки** розкривають особливості ролі ЗМІ у формуванні громадської думки, підкреслюючи важливість критичної медіаграмотності для розуміння складних політичних подій. Вивчаючи новинні статті, думки та редакційний контент, прагнемо виявити повторювані наративи та ключові елементи, які характеризують репрезентацію тимчасової окупації Криму. Крім того, розглянуто потенційний вплив цих репрезентацій на формування громадської думки, мобілізацію української діаспорної спільноти. Пропоноване дослідження сприяє розумінню ролі медіа в певних історичних подіях.

Ключові слова: «Свобода», українська діаспора США, російсько-українська війна, тимчасова окупація Криму, громадська думка, історіографія.

Oksana MAZUR

PhD (History), Associate Professor of the Department of Ukraine History of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, 81 Shevchenko Street, Cherkasy, Ukraine, postal code 18031(ksuha8875@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6867-6750>

Denys KHOMENKO

PhD Student, Lecturer of the Department of Ukraine History of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, 81 Shevchenko Street, Cherkasy, Ukraine, postal code 18031 (khomenko.denys2320@vu.cdu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3369-9239>

To cite this article: Mazur, O., & Khomenko, D. (2023). Okupatsiya Krymu Rosiyeyu za materialamy hazety «Svoboda» (berezen-kviten 2014 r.) [Occupation of Crimea by Russia based on the materials of the «Svoboda» newspaper (March-April 2014)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 194–208.
doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283184> [in Ukrainian].

OCCUPATION OF CRIMEA BY RUSSIA BASED ON THE MATERIALS OF THE «SVOBODA» NEWSPAPER (MARCH-APRIL 2014)

Abstract: *The purpose of this article is to explore the particularities of presenting the recent Russian aggression against Ukraine, specifically the annexation of the Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol, in the Ukrainian-American newspaper «Svoboda». The research methodology relies on general scientific methods of analysis and synthesis, description, as well as content analysis. Scientific novelty – by delving into the discursive nature of the media, this study seeks to shed light on the construction and dissemination of narratives concerning the understanding of this event. By analyzing linguistic strategies and rhetorical techniques employed in «Svoboda» it contributes to the broader discourse of media representation and historiography of the «Crimean question". The research focuses on the analysis of materials published in the «Svoboda» newspaper during March and April 2014. By narrowing*

*the scope, it enables a detailed examination of how a specific media outlet reflects the occupation of Crimea. This approach provides a micro-level analysis of media representation. **The conclusions** reveal the particular role of the media in shaping public opinion, emphasizing the importance of critical media literacy for understanding complex political events. By studying news articles, opinions, and editorial content, we aim to identify recurring narratives and key elements characterizing the representation of the temporary occupation of Crimea. Furthermore, the potential impact of these representations on shaping public opinion and mobilizing the Ukrainian diaspora community is examined. The proposed study contributes to understanding the role of media in specific historical events. By examining «Svoboda» within a specific timeframe, the article offers an analysis of the narrative construction surrounding the Russian occupation of Crimea based on the materials from this particular publication.*

Key words: «Svoboda», Ukrainian diaspora in the USA, Russian-Ukrainian war, temporary occupation of Crimea, public opinion, historiography.

Постановка проблеми. В умовах розгортання Революції Гідності, в Україні склалася ситуація, що становила реальну небезпеку її територіальній цілісності. Російська Федерація активізувала підтримку сепаратистських настроїв на сході та півдні України. Через бездіяльність нової влади України Крим перетворився на «порохову бочку», що призвело до силової зміни влади на півострові на проросійську 27 лютого 2014 р. Військова присутність російських збройних сил на території України похитнула геополітичну рівновагу (Офіцинський, 2018, с. 129).

Анексія Криму Російською Федерацією у 2014 р. стала ключовою подією в сучасній геополітиці з далекосяжними наслідками для міжнародних відносин і медіаландшафту. Особливості того, як ця подія була представлена в ЗМІ, має вирішальне значення для розуміння формування громадської думки та потенційного впливу на політичний дискурс.

Серед різноманітних засобів масової інформації, які висвітлювали цю знаменну подію, діаспорна газета «Свобода»

стала суттєвим джерелом інформації та думок в американському медіаландшафті. Як одна з провідних українськомовних газет у США, «Свобода» відіграла ключову роль у поширенні новин, формуванні громадської думки та відображенні настроїв української діаспорної спільноти під час і після анексії. Таким чином, комплексне дослідження висвітлення газетою анексії Криму має важливе значення для розуміння ролі ЗМІ у впливі на суспільне сприйняття, конструювання нарративів і формування національної ідентичності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що проблема висвітлення засобами масової інформації США початкового етапу російської агресії проти України недостатньо відображена у сучасній історіографії. На сьогодні відсутні наукові розвідки, присвячені історіографічному та контент-аналізу газети «Свобода». Утім, проблематика висвітлення подій 2014 р. на шпальтах американської періодики знайшла відображення у розвідках Ю. Офіцинського (Офіцинський, 2018; Ofitsynskyy, 2020), О. Петречка та В. Масненка (Петречко, & Масненко, 2021).

Мета статті – зосереджуючись на нюансах нарративах, темах і дискурсах, які використовувалися у висвітленні новин, на прикладі газети «Свобода», з'ясувати особливості репрезентації новітньої російської агресії проти України, зокрема анексії АРК та Севастополя, на шпальтах українськомовного американського видання «Свобода».

Виклад основного матеріалу. «Свобода» є найстаршою у світі українськомовною газетою, що видається безперервно у США (Нью-Йорк) та у 1921–1998 рр. була єдиним поза межами України щоденним друкованим виданням (Біловус, 2017, с. 58). Вона пов'язана з українською діаспорою та розповсюджується переважно серед українських громад у США, Канаді та інших країнах Заходу. Газета відіграла значну роль у збереженні та популяризації української культури, мови та спадщини в діаспорі. «Свобода» охоплює широкий спектр тем, зокрема новини та поточні події в Україні, новини української діаспори, культурні події, думки та статті з української історії, літератури й мистецтва. Видання є важливим джерелом інформації для українських іммігрантів та їхніх нащадків, зберігаючи їхній

зв'язок зі своїм корінням і забезпечуючи платформу для новин і дискусій у суспільстві. «Свобода» у США не тільки віддзеркалює життя в інформаційних повідомленнях, а й виступає ідейною, патріотичною, національною платформою українства (Житарюк, 2013, с. 600).

Завдяки своїй давній історії та широкій читацькій аудиторії, «Свобода» стала важливою інституцією в українській діаспорі, сприяючи спілкуванню та взаємодії між українцями, які живуть за кордоном. Видання також відіграло важливу роль у підвищенні обізнаності щодо проблем, що стосуються України, та відстоюванні інтересів України в західному світі.

Українськомовна американська преса є важливим джерелом інформації та платформою для висловлення точок зору українців Америки, які підтримують міцні культурні й історичні зв'язки з Україною. Таким чином, їхня репрезентація анексії Криму є унікальною лінзою для аналізу багатогранних аспектів цієї події. Заглиблюючись у медійний дискурс навколо анексії, можемо отримати уявлення про те, як українськомовні американські медіа орієнтуються у складнощах цієї геополітичної кризи, розв'язуючи водночас проблеми та інтереси своєї читацької аудиторії.

Публікації видання можна умовно поділити на дві групи залежно від надходження інформації. Першу (найбільшу) становлять дописи й передруки, джерелом яких виступили інтернет-видання як українські, так і зарубіжні (Еспресо ТВ, Радіо Свобода, Інтерфакс-Україна, ВВС та ін.). Другу – оригінальні матеріали від власних кореспондентів і авторів видання «Свобода» – інтерв'ювання аналітиків та експертів.

Початок російської збройної агресії та гібридної війни проти України у 2014 р. оперативно висвітлювався та коментувався на шпальтах українськомовної американської преси, зокрема й газети «Свобода». 28 лютого було опубліковано коментар телеведучого каналу «Еспресо ТВ» О. Кафтана, у якому йшлося, що Україна як політична нація становитиме реальну загрозу для Російської Федерації, тому Кремль активно підтримує федералізацію України. Автор висуває дві моделі майбутнього розвитку подій. Перша – офіційна Москва стане однією зі сторін переговорів про стабілізацію, що дасть можливість тиску на

українську владу і подальше просування ідей федералізації, а Крим стане розмінною монетою як інструмент керованої дестабілізації в країні. Друга – формування проросійських адміністрацій і створення маріонеткових автономій. Резюмуючи, автор стверджує, що в контексті творення парадигми сучасного російського «неоконсерватизму» це означає курс на подальшу самоізоляцію РФ від західного світу в найширшому розумінні (Кафтан, 2014, с. 3).

7 березня коли в Криму військами РФ вже були захоплені всі адміністративні будівлі, перекриті шляхи в'їзду на півострів та заблоковані всі пункти дислокації ВМС України й інші військові гарнізони, а військовими кораблями РФ були перекинуті на півострів близько 10 тисяч військових і техніка (Клименко, А., 2023) у авторській колонці редактора Петра Часто зафіксовано – «В. Путін оголосив Україні війну». Автор у хронологічній послідовності описує події анексії, на матеріалах відкритих джерел. Зокрема П. Часто вказує, що голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим Сергій Аксьонов, обраний на цю посаду під дулами російських військових, звернувся до Президента Росії з проханням забезпечити «мир і спокій на території Автономної Республіки Крим», після чого Дума РФ приймає рішення про введення російських військ на територію Криму (Часто, 2014, с. 1).

У випуску «Свободи» від 14 березня 2014 р. надрукована розлога історико-політологічна розвідка Тараса Гунчака під назвою «Україна і імперія (Пролог до сучасних проблем)». Напередодні невизнаного «референдуму» щодо статусу Криму та підписання розпорядження президента РФ «Про підписання Договору між Російською Федерацією і Республікою Крим про прийняття у Російську Федерацію Республіки Крим та утворення у складі Російської Федерації нових «суб'єктів» (Гай-Нижник, П., 2017), автор аналізує історичні витоки сучасного російсько-українського протистояння. Зокрема, Т. Гунчак акцентує увагу, що у 1991 р. президент Росії Б. Єльцин офіційно заявив, що Росія зберігає за собою право не зважати на кордони країн, які проголосили свою незалежність після розпаду СРСР. Після чого мер Москви Г. Попов заявив, що проголошення незалежності колишніх советських республік є незаконним і має бути визнане

недійсним. Ці заяви, на думку Т. Гунчака, стали прелюдією до політичного конфлікту між Росією та Україною. У цьому контексті автор допису акцентує увагу на постанові Верховної Ради Російської Федерації від 23 січня 1992 р., якою визнано неконституційним рішення 1954 р. про передачу Кримської області зі складу советської Росії до складу Української РСР. Ця акція стала початком стратегічних маніпуляцій Росії «кримською картою», оскільки вони відкрито боролися за контроль над півостровом, Чорноморським флотом, Севастополем і ядерною зброєю, вважаючи їх центральними елементами своєї політики. Погоджуючись з думкою Л. Кравчука, автор констатує, що за кримськими сепаратистами стояли не тільки російські політики, але й керівники Чорноморської флоту (Гунчак, 2014, с. 5).

Висвітлення офіційної позиції України в умовах російської агресії в Криму відображені у статті Л. Хмельковського. На основі матеріалів пресконференції для американських газет, що виходять у США українською та російською мовами, посла Ю. Сергєєва, автор фіксує, що Путін намагається в Криму повторити схему своїх дій в Абхазії та Південній Осетії: «вільний» референдум, військове втручання. Характеризуючи питання ментального стану В. Путіна, Л. Хмельковський наводить судження польського видання «Polityka», від 5 листопада 2013 р., де йшлося, що «важко пояснити, чому в цій ситуації президент РФ вирішив налякати входженням російських військ до Криму. Це можна пояснити лише одним способом – Путін перестав мислити раціонально. Ідея відбудови імперії затьмарила його, а без України жодної імперії бути не може» (Хмельковський, 2014, с. 12).

Цікавим матеріалом, для вивчення громадської думки української діаспори в США є українськомовний передрук статті з сайту Державного департаменту США під назвою «Казки Президента Путіна: 10 неправдивих заяв про Україну». У матеріалі наведено спростування 10 тверджень президента Росії В. Путіна на пресконференції 4 березня стосовно ситуації в Україні. Щодо «кримського питання», у відповідь на твердження президента РФ, що російські війська захищають лише військові сили, а інші об'єкти захоплюють «групи самооборони громадян», наведено змістовну й лаконічну відповідь. Путін намагався

обґрунтувати необов'язковість для Росії її зобов'язань у контексті Будапештської угоди, бо в Україні, ніби то, виникає нова держава, з якою і щодо якої Росія жодних зобов'язальних документів не підписувала (Петrenchко, & Масненко, 2021, с. 446). У статті зафіксовано, що дані свідчать про те, що саме співробітники російських спецслужб стоять за поняттям «місцевих жителів». Ці люди носять уніформу без розпізнавальних знаків, але при цьому керують транспортними засобами з російськими військовими номерами та у спілкуванні з міжнародними засобами масової інформації та українськими військовими ідентифікують себе як російські спецслужбисти. (Казки Президента Володимира Путіна, 2014, с. 3) Пізніше, під час «прямої лінії» з росіянами, Путін все ж визнав, що «зелені чоловічки» у Криму були російськими військовими (Від «Їх там немає» до «Що приховувати?»... 2019).

Реакція міжнародної спільноти на підписання 18 березня у Москві президентом РФ угоди з самопроголошеною владою Криму щодо анексії півострова висвітлена у статті В. Зілгалова. Автор наголошує, що хоч Путін і намагався спростувати звинувачення з боку Заходу в тому, що референдум в Криму суперечить усім нормам міжнародного права, все ж відразу після підписання цієї угоди з представниками маріонеткового уряду почали надходити вияви світової реакції – засудження цього рішення (Зілгалов, 2014, с. 1).

Цінним джерелом щодо висвітлення подій 2014 р. слугують також опубліковані листи, які надходили до редакції видання «Свобода». Одним з таких є звернення Конгресу Українців Канади від 12 березня. У листі наголошено, що громадська рада вітає заяву представників G-7, а також президентів Ради Європи та Єврокомісії, у якій декларується заклик до Росії припинити будь-які дії щодо зміни статусу Криму всупереч українському законодавству та міжнародному праву. Конгрес погоджується з позицією «Великої сімки», що анексія півострова РФ суперечитиме низці договорів, в яких остання виступає учасницею, і так само візується, що окупація Криму матиме серйозні наслідки для міжнародного правового порядку. Позиція організації містить також заклик вжити заходів щодо виключення РФ з G-8, у випадку якщо остання не припинить агресію, надати

Україні фінансову допомогу для відбудови економіки і надіслати військову комісію до України, що є об'єктом військової інтервенції з боку Росії (КУК закликає захистити Україну, 2014, с. 4). Щодо американської діаспори, то Український Конгресовий Комітет Америки публічно заявив, що не визнає кримський «плебісцит». Зважаючи на те, що цей так званий «референдум» був неконституційним щодо законодавства України і є прямим порушенням міжнародного права, Комітет відзначив, що «не може бути ніякого розгляду передбачуваних «результатів». Враховуючи масову присутність чужоземних військових і воєнізованих формувань, слід визнати, що особи були змушені брати участь в голосуванні під примусом, адже на територію України вторглися збройні сили Російської Федерації» (Закордонні організації підтримують Україну, 2014, с. 5).

Джерелознавчий інтерес також викликають листи читачів газети. У випуску від 28 березня, у рубриці «З редакційної пошти» надруковано два листи від Любові Микитюк (Клівленд, США) та Юрія Тисенка (Дніпропетровськ), у яких автори висловлюють впевненість, що агресію РФ у Криму спричинила нелегітимна влада півострова, яка діла за прямою вказівкою Кремля, що стало причиною військової окупації частини України (Закордонні організації підтримують Україну, 2014, с. 5).

Про сепаратистські зібрання, які стали прологом до дестабілізації ситуації в Україні перед президентськими виборами розмірковує В. Вальков у статті «Кампанія зі знищення України плянувалася давно». Автор наголошує, що, починаючи з 2004 р., російський політичний режим розпочав роботу над ліквідацією української державності, кульмінацією чого стали події у Криму. Енергетичні та торговельні війни послаблювали економічну незалежність України. Росією, за допомогою інформаційної війни, поступово нав'язувався образ «національної збоченості», навмисно спотворюючи та перекручуючи уявлення про український націоналізм, ототожнюючи його з нацизмом, фашизмом та расовою нетерпимістю.

Агресія Росії проти України лише тимчасово призупинилася на стадії анексії Криму, що є результатом спланованої й багаторічної кампанії В. Путіна зі знищення

Української держави. Розмірковуючи про глобальні перспективи, В. Вальков висуває думку, що Україна стала театром баталій у протистоянні кардинально різних систем цінностей: демократії проти авторитарного, тоталітарного режиму (Вальков, 2014, с. 11).

Висновки. Газета «Свобода» відіграла значну роль у формуванні громадської думки під час російської окупації Криму в березні-квітні 2014 р. Будучи найстарішою українською газетою в США та широко читаною у західному світі, вона мала вплив на поширення наративів і точок зору на конфлікт. Крім того, дослідження презентує потенційний вплив цих репрезентацій на формування громадської думки, мобілізацію українськомовної американської спільноти та ширші наслідки для міжнародних відносин.

Результати цього дослідження мають важливе значення для розуміння ролі ЗМІ у формуванні суспільного сприйняття та динаміки транснаціональних спільнот у США. Крім того, його висновки можуть сприяти науковим дебатам навколо медіафреймінгу, формування ідентичності та побудови наративів у контексті геополітичних криз.

Зрештою, шляхом поглибленого вивчення репрезентації анексії Криму в українськомовній американській пресі, можна пролити світло на складну взаємодію між ЗМІ, ідентичністю та геополітикою. Аналізуючи різноманітні наративи та дискурсивні стратегії, які використовують ці ЗМІ, ми прагнемо зробити внесок у глибше розуміння впливу репрезентацій ЗМІ на публічний дискурс і формування колективної пам'яті.

Проблема агресії Росії й надалі висвітлювалася на шпальтах цієї газети, що й може бути предметом подальших студій в царині історіографії та соціальних комунікацій.

Джерела та література

Ofitsynskyy, Yu. (2020). The Estimation of the War in Donbas by Scientists and Former Politicians on the Pages of the Newspaper The New York Times (March 1, 2014 – February 11, 2015). *East European Historical Bulletin*, 15, 230–244. doi: 10.24919/2519-058x.15.204977.

- Біловус, Л.** (2017). Веб-сайти україномовних періодичних видань США як джерело дослідження діяльності української діаспори у збереженні національної ідентичності. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія*, 2 (3), 58–67
- Вальков, В.** (2014, 11 квітня). Кампанія зі знищення України плянувалася давно. *Свобода*, 1, 11.
- Від «Їх там немає» до «Що приховувати?»: як Росія заперечувала, а потім визнала захоплення Криму. Радіо Свобода. (2019). *Радіо Свобода*. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/krym-putin-rosijski-vijskovi/29792092.html>
- Гай-Нижник, П.** (2017). Окупація та анексія Криму Російською Федерацією у 2014 р. як акт агресії проти України: перебіг вторгнення і свідчення міжнародного злочину. *Гілея: науковий вісник*, 118 (3), 110–125.
- Гунчак, Т.** (2014, 14 березня). Україна і імперія (Пролог до сучасних проблем). *Свобода*, 5, 17.
- Житарюк, М.** (2013). «Свобода» – вільне слово українців Америки. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, 3, 598–603.
- З редакційної пошти (2014, 21 березня). *Свобода*, 7
- Закордонні організації підтримують Україну. (2014, 4 квітня). *Свобода*, 5.
- Зілгалов, В.** (2014, 21 березня). Світ засуджує рішення В. Путіна про анексію Криму. *Свобода*, 1, 5.
- Казки Президента Володимира Путіна. *Свобода* (2014, 14 березня). *Свобода*, 3.
- Кафтан, О.** (2014, 28 лютого). В. Путін використає політичну смерть В. Януковича. *Свобода*, 3.
- Клименко, А.** (2023, 23 лютого). Окупація Криму. Як це було. Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2023/02/23/162420/>
- КУК закликає захистити Україну (2014, 21 березня). *Свобода*, 4.
- Офіциньський, Ю.** (2018). Сучасна російсько-українська війна (за матеріалами газети «The New York Times» 2013–2017 років). Ужгород: РІК-У.
- Петречко, О., & Масненко, В.** (2021). Початок збройної агресії Росії проти України за матеріалами газети «Нью-Йорк Таймс» (27 лютого – 4 березня 2014). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного*

університету імені Івана Франка. Серія Історія, 6/48, 435–453.
doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.6/48.228532>.

- Хмельковський, Л.** (2014, 14 березня). Агресію Росії розглядають в ООН. *Свобода*, 1, 12.
- Часто, П.** (2014, 7 березня). Росія зазіхає на українську землю. *Свобода*, 1, 4.

References

- Ofitsynskyy, Yu.** (2020). The Estimation of the War in Donbas by Scientists and Former Politicians on the Pages of the Newspaper The New York Times (March 1, 2014 – February 11, 2015). *Skhidnoieuropeiskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*, 15, 230–244. doi: 10.24919/2519-058x.15.204977. [in English].
- Bilovus, L.** (2017). Veb-sayty ukrayinomovnykh periodychnykh vydan SSHA yak dzhereło doslidzhennya diyalnosti ukrayinskoyi diaspory u zberezheni natsionalnoyi identychnosti. [Web-sites of Ukrainian periodicals in the USA as an origin of studying of ukrainian diaspora's activity on the way of saving of national identity]. *The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: History*, 2(3), 58–67 [in Ukrainian].
- Valkov, V.** (2014, April 11). Kampaniya zi znyshchennya Ukrayiny plyanuvalasya davno [The campaign to destroy Ukraine has been planned for a long time]. *Svoboda – Svoboda*, 1, 11 [in Ukrainian].
- Vid «Yikh tam nemaye» do «Shcho prykhovuvaty?»: yak Rosiya zaperechuvala, a potim vyznala zakhoplennya Krymu [From «They're not there» to «What's to hide?»: how Russia denied and then admitted the seizure of Crimea]. (2019). *Radio Svoboda – Radio Svoboda*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/krym-putin-rosijski-vijskovi/29792092.html> [in Ukrainian].
- Hay-Nyzhnyk, P.** (2017). Okupatsiya ta aneksiya Krymu Rosiyskoyu Federatsiyeyu u 2014 r. yak akt ahresiyi proty Ukrayiny: perebih vtornhennya i svidchennya mizhnarodnoho zlochynu [The occupation and annexation of Crimea to Russia in 2014 as an act of aggression against Ukraine: the course of the invasion and evidence of an international crime]. *Hileya: naukovyy visnyk Gileya: Scientific Bulletin*, 118 (3), 110–125. [in Ukrainian].
- Hunchak, T.** (2014, March 14). Ukrayina i imperiya (Proloh do suchasnykh problem) [Ukraine and the Empire (Prologue to Modern Problems)]. *Svoboda*, 5, 17. [in Ukrainian].
- Zhytariuk, M.** «Svoboda» – vilne slovo ukrayintsiv Ameryky [«Svoboda» – the free word of Ukrainians of the USA]. *Zbirnyk prats Naukovo-*

- doslidnoho instytutu presoznavstva – Proceedings of the Research Institute of Press Studies*. 3, 598-603. [in Ukrainian].
- Zilhalov, V.** (2014, March 21). Svit zasudzhuye rishennya V. Putina pro aneksiyu Krymu [The world condemns V. Putin's decision to annex Crimea]. *Svoboda – Svoboda*, 1, 5 [in Ukrainian].
- Kaftan, O.** (2014, February 28). V. Putin vykorystaye politychnu smert V. Yanukovycha [V. Putin will use the political death of V. Yanukovich]. *Svoboda – Svoboda*, 3 [in Ukrainian].
- Klymenko, A.** (2023, February 23). Okupatsiya Krymu. Yak tse bulo [Occupation of Crimea. How was it?]. URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2023/02/23/162420/> [in Ukrainian].
- KUK zaklykaye zakhystyty Ukrayinu [UCC calls to protect Ukraine] (March 21, 2014). *Svoboda*, 4. [in Ukrainian].
- Ofitsynskyy Yu.** (2018). Suchasna rosiysko-ukrayinska viyna (za materialamy hazety «The New York Times» 2013–2017 rokiv). The Modern Russian-Ukrainian War (Based on the Materials of the Newspaper «The New York Times», 2013–2017). Uzhhorod: RikU. [in Ukrainian].
- Petrechko, O., & Masnenko, V.** (2021). Pochatok zbroinoi ahresii Rosii proty Ukrainy za materialamy hazety «Niu-York Taims» (27 liutoho – 4 bereznia 2014) [The beginning of the Russian armed aggression against Ukraine according to «The New York Times» (February 27 – March 4, 2014)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 6/48, 435–453. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.6/48.228532> [in Ukrainian].
- Khmelkovsky, L.** (2014, March 14). Agresiyu Rosiyi rozhlyadayut v OON [Russia's aggression is being considered at the UN]. *Svoboda – Svoboda*, 1, 12 [in Ukrainian].
- Chasto, P.** (2014, March 7). Rosiya zazikhaye na ukrayinsku zemlyu [Russia encroaches on Ukrainian land]. *Svoboda – Svoboda*, 1, 4 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.03.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 17.04.2023 р.